

katona hősiessége volt, azé az orosz katonáé, akinek hősiességéről később, több, mint egy évszázaddal Kutuzov halála után a magyar dolgozó nép is bizonyosságot szerzett.

Kerek Ernő fordításában nincs kivívó hiba.

H. L.

MIKSZÁTH KAMÁN: A KÉT KOLDUSDIÁK. (Révai.)

II. Rákóczi Ferenc fejedelemsége alatt, a „kuruc-kor” fénykorában történik a cselekmény. Dobos Pista és Laci apját, aki jobbagy volt, földesura úgy megverte, hogy belehalt sebeibe. „Ingeny terem a paraszt Magyarországon” — jelszóval senki sem bolygatta a gaztettet. A két árvagyereket egy debreceni kosztadó asszony veszi magához. Mindkét gyermeket kitaníttatja a jólelkű asszony, akik ezután elindulnak szerencsét próbálni. Sok kalandon, viszontagságon mennek keresztül. Pistát majdnem kivégzik, mint árulót, de a végén minden jóra fordul.

A regényből kitűnik, hogy Mikszáth Kálmán milyen tisztán látta a dolgozó nép elnyomatását és az „urak” kiváltságos életét. „Pokol volt akkor az iskola a nem-nemesnek. Pokol volt megtanulni, hogy az Isten mind a maga képére, egy formáknak teremtette az embereket, egyformán adott nekik lelket, hallást, látást, érzést s az emberek eldönthetetlen válaszfalakat építettek: kiskirály az egyik, pária a másik.” A „ledönthetetlen” válaszfalak összeomlottak, azonban a regény elolvasása után félve tettük le a könyvet: a kikerekedett történetből vajjon nem hamis következményeket von-e majd le az ifjú olvasó az akkori dolgozó nép életéről? A regény legnagyobb értéke Mikszáth pompás humora.

HIVES LÁSZLÓ

MÓRICZ ZSIGMOND: ROKONOK. (Athenaeum.)

A „Rokonok” c. regényében Móricz megrendítően tárja eléink az elmúlt rendszer képét. A mai olvasó számára is igen bőven van mondanivalója ennek a könyvnek.

Kíméletlenül tépi le a szennyes leplet koráról, ahol a „tömeg sír és könnyörög, hogy vegyék le róla a szabadverseny rettenetes terhét”. Amikor „haladunk vissza a nyomorba, Mikor a főváros ötvenhatvanezer éhezőnek ad ebédet naponta egész télen át, mikor a legkisebb falu

is tele van munkanélkülivel, mikor a legnagyobb töke is még van rémülve, mert nem kapja meg a profitot, akkor itt a lesüllyedés utolsó korszaka.” Erőről a haldokló, korhadozó világról szól ez a mű, melynek minden egyes alakja „a magyar élet közepéből van kivágván”, kiemelve.

A volt „hivatalos Magyarországon” két vármegye „kiközösítette” Móricz Zsigmond műveit. 1934-ben, mint „vigjártékot” mutatták be a „Rokonok”-at a Nemzeti Színházban, ahol a kritikusok legfőképpen mint férj-és feleség egymáshoz való viszonyát igyekeztek benne csak meglátni és feltüntetni, vagyis az egész mű lényegét elsikkasztani.

Ma világosan láthatjuk, mit fejezett ki az író ebben a regényben és mit adott a mi számunkra: új, szocialista hazánk építéséhez erőt és hitet maga nem alkuvó harcunkban.

SÜLE SANDOR

GAJDAR: ISKOLA. (Franklin.)

A tizenöt éves Borisz Gorikov egy napon gondolkozni kezd azon, hogyan lehet az, hogy egyik embernek mindenre telik, a másik meg éppen hogy éhen nem hal. „... Szinyüginnak csillagokra, bolygókra és minden ilyen szórakozásra futja, másoknak meg semmire. Itt van például Szigov, aki munkás a gyárban, ennek nemhogy bolygókra, de kenyérré is alig telik.” A kis Borisz még nem érti, de apja már tudja, hogy a cári Oroszország kizsákmányoló korának vége. Borisz előtt fogják el apját „kormányellenes propaganda” miatt, aki ezzel a szavakkal búcsúzik fiától: „Szép napok következnek...” Alexej Gorikovot kivégzik s a kis Borisz elindul a maga útján. Nem olyan könnyű megtalálni a helyes utat s Borisz sokat csetlik-botlik. Oroszországban a forradalom első napjaiban sok a fecsegő „szociálforradalmár”, az anarchista. Kerenszkij polgári kormánya újabb igába akarja hajtani a népet. A zűrzavarban megjelenik az igazi forradalmár, a bolsevik forradalmár és Borisz vele tart. Sok kalandon, ütközeten át esve válik világossá előtte a cél: „A szocializmus napsugaras birodalma.” „És akkor keresni kezdtem a boldog életet... Egymagamban nem találnám meg, de mindnyájan együtt rátalálunk. Hiszen olyan nagyon akarjuk.” A „boldog életet” a forradalom győzelme után megvalósították a szovjet munkások és parasztok. Amiért Borisz apja meghalt,